

FEATURES OF TEAM FORMATION IN THE STUDENT ENVIRONMENT

Nazarova S.K.

Jalilova G.A.

Tashkent Pediatric Medical Institute, Tashkent

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10890573>

ARTICLE INFO

Received: 21th March 2024

Accepted: 27th March 2024

Online: 28th March 2024

KEYWORDS

Team, pseudo-team, work group, interaction, efficiency, result of collective activity of students.

ABSTRACT

The article presents a comparative analysis of student groups and associations developing in a university environment, highlights the principles of interaction in a team, components of team effectiveness and stages of their development, and also shows the role of the leader and characterizes the interaction between the individual and the team. The article also shows the interaction of the author with groups of students in the framework of extracurricular formative activities.

ОСОБЕННОСТИ КОМАНДОБРАЗОВАНИЕ В СТУДЕНЧЕСКОЙ СРЕДЕ

Назарова С.К.

Джалилова Г.А.

Ташкентский педиатрический медицинский институт, Ташкент

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10890573>

ARTICLE INFO

Received: 21th March 2024

Accepted: 27th March 2024

Online: 28th March 2024

KEYWORDS

Команда, псевдо-команда, рабочая группа, взаимодействие, эффективность, результат коллективной деятельности учащихся.

ABSTRACT

В статье представлен сравнительный анализ студенческих коллективов и объединений, развивающихся в университетской среде, освещены принципы взаимодействия в коллективе, компоненты эффективности коллектива и этапы их развития, а также показана роль руководителя, охарактеризовано взаимодействие личности и коллектива. Также в статье показано взаимодействие автора с коллективами учащихся в рамках внеурочной формирующей деятельности.

TALABALAR MUHTITIDA JAMOA QURISH XUSUSIYATLARI

Nazarova S.K.

Jalilova G.A.

Toshkent pediatriya tibbiyot instituti, Toshkent

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10890573>

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Received: 21th March 2024

Accepted: 27th March 2024

Online: 28th March 2024

KEYWORDS

Jamoa, jamoa qurish, psevd-jamoa, ishchi guruh, o'zaro ta'sir, samaradorlik, talabalarining jamoaviy faoliyati natijasi.

Maqolada universitet muhitida rivojlanayotgan talabalar jamoalari va birlashmalarining qiyosiy tahlili keltirilgan, jamoadagi o'zaro ta'sir tamoyillari, jamoa samaradorligining tarkibiy qismlari va ularning rivojlanish bosqichlari yoritilgan, hamda rahbarning roli ko'rsatilgan, shaxs va jamoaning o'zaro ta'siri xarakterlangan. Shuningdek, maqolada muallifning sinfdan tashqari shakllantirish faoliyati doirasida talabalar jamoalari bilan o'zaro munosabatlari ko'rsatilgan.

Dolzarbli. Institutda talabalarining moslashuvi, birinchi navbatda, akademik guruhning boshlang'ich jamoasida sodir bo'ladi, u yerda birinchi eng yaqin aloqalar o'rnatiladi va shaxslararo munosabatlar shakllanadi. Biroq, yangi imkoniyatlarni ochish, hayotiy tajribani kengaytirish va eng samarali xulq-atvor strategiyalarini ishlab chiqishga yordam beradigan jamoaviy o'zaro hamkorlik jarayoni universitet jamoasida talaba shaxsini rivojlantirishga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Tadqiqot maqsadi - jamoani shakllantirish sohasidagi pedagogik tajribani, shu jumladan muallifning tajribasini umumlashtirishga asoslangan holda, talabalar birlashmalarining shakllari va turlarining o'ziga xos xususiyatlarini, guruhlarning o'zaro ta'sirini shakllantirish jarayonini, jamoaviy muloqot turlari va xususiyatlarini tahlil qilish.

Muhokama va natijalar. Guruhlarni birlashishi sabablaridan biri nafaqat oliygohlarda akademik guruhlar va kurslarni shakllantirish orqali o'quv jarayonini tashkil etish, uning tarkibini o'zgartirish, balki yangi voqelikka moslashish istagi hamdir. Talabalar muhitida jamoaviy o'zaro munosabatlarning sifati uyushma maqsadlari bilan belgilanadi. Darsdan tashqari vaqt davomida talabalar birlashmasining eng keng tarqalgan shakllaridan "talabalar kompaniyasi", "ishchi guruh" va "pseudo-jamoa" lari hisoblanadi. Birinchisi, qoida tariqasida, past intellektual, ammo yuqori hissiy muloqotga ega bo'lgan tor doiradagi do'stlar yoki tanishlar bilan ifodalanadi. Bunday uyushmaning ustuvorligi - dam olishning passiv shakli, o'z ehtiyojlarini qondirish hisoblanadi, masalan-kompyuter o'yinlari.

"Ishchi guruh" a'zolari ushbu faoliyatdan manfaatdor, ammo uning birlashtiruvchi maqsadi yo'q, uning a'zolari mas'uliyatni va ish samaradorligini oshirishni e'tiborsiz qoldiradilar. Bunday guruh talabalarining faoliyati samarasizdir.

"Pseudo-jamoa" salbiy sinergiya bilan tavsiflanadi, bu assotsiatsiya maqsadga erishishda jamoaviy o'zaro ta'sirga e'tibor qaratmaydi, unumdorligi past, lekin guruh yuqori ambitsiyalarga ega. Qiyinchiliklar yuzaga kelgan hollarda "Pseudo-jamoa" a'zolari o'z faoliyati natijalarining sifat ko'rsatkichlarini e'tiborsiz qoldirishni afzal ko'radilar. Uyushmaning birgalikdagi faoliyatida qo'llaniladigan usullar guruh a'zosining individual mahsuldorligini pasaytiradi va samaradorlikni pasaytiradi.

"Jamoa - bu umumiy manfaatlar va qo'shma faoliyat bilan birlashtirilgan odamlar (ya'ni jamoa) guruhi bo'lib, ular o'z-o'zini tartibga solish, tashabbuskorlik va izchillikka ega, harakat vektorini minimal darajadagi tashqi nazorat va boshqaruv bilan natijalarga yo'naltirishga

qodirdirlar". Jamoaviy o'zaro ta'sir tamoyilini hisobga olgan holda, biz birlashtiruvchi jihatlarni aniqlaymiz:

- roli bir kishidan ikkinchisiga o'tadigan rahbarning mavjudligi;
- umumiy g'oya va missiya;
- jamoa erishmoqchi bo'lgan maqsad; birgalikdagi faoliyat;
- jamoani birlashtiruvchi qiziqishlar va sevimli mashg'ulotlar;
- jamoa a'zolari rioya qiladigan qadriyatlar.

Jamoa - tashkil topganidan boshlab, uning mavjudligining oxirigacha bir necha rivojlanish bosqichlariga ega:

- 1) Jamoani shakllanishi - eng dastlabki bosqichdir. Ushbu bosqichda hamkorlik qilish uchun asoslar aniqlanadi, jamoa a'zolariga to'g'ri ma'lumotlar beriladi, ular zamonaviy bilimga ega bo'ladilar, shubha va qo'rquvlarga barham beriladi;
- 2) Chayqalish - keyingi bosqichda ishtirokchilar o'zini o'zi belgilaydi, guruh a'zolari o'rtasida o'zaro tushunish mavjud;
- 3) Tartibga solish - ma'lumotlar almashinadi, jamoada umumiy me'yor va xatti-harakatlar qoidalari shakllanadi, jamoada hamkorlik o'rnatiladi, mas'uliyat taqsimlanadi;
- 4) Mahsuldorlik - muammolarni hal qilish va birgalikda erishilgan jamoaning eng yuqori ko'rsatkichlaridir.

Jamoada rollarni taqsimlash 2 hil tamoyilga asoslanadi: kompetentsiya va afzallik tamoyillari. Jamoadagi funktsional rollar mas'uliyatni anglatadi va ko'nikma, qobiliyat, jamoa a'zosining bilimi va tajribasi shakllanadi. Ushbu kompetensiyalarning sifati jamoaning samaradorligini belgilaydi.

Qo'shma faoliyat samaradorligini oshirishga bo'lgan jiddiy ehtiyoj, ularning maqsadini aniq anglash va aniq tushunish "potentsial jamoalar" deb ataladigan guruhlariga xosdir. Bunday uyushmalar ishtirokchilari muntazam ravishda yuzaga keladigan muammolarga duch kelganda tavakkal qilishga harakat qilishadi. Bunday jamoalarda o'quvchilar birgalikda ishlash orqali har bir kishi yolg'iz harakat qilgandan ko'ra ko'proq natijalarga erishadilar.

"Haqiqiy jamoa" - bu umumiy maqsadga erishish uchun o'z vakolatlari doirasida rollari belgilangan odamlarning ma'lum soni. Bunday guruhning har bir a'zosi o'zaro mas'uliyatni his qiladi va uyushmaning har bir a'zosi fikri va o'zini o'zi anglash istagi muhimligini tushunadi. "Yuqori samarali jamoa" "haqiqiy"dan farq qiladi, chunki har bir a'zo jamoaning umumiy muvaffaqiyati fonida shaxsiy o'sishga erishadi. Bunday jamoa juda ko'p energiyaga ega va boshqalarning kutganidan oshib ketishi mumkin.

Talabalar jamoasida samaradorlikka erishish uchun jamoaning o'zaro ta'siri bilan bog'liq barcha jihatlarni ko'rsatish kerak. Jamoani yaratishning asosi - aniq maqsaddir. Jamoa a'zolari ko'rsatmalarga amal qilishlari kerak. Maqsad, tamoyillar va qadriyatlar butun jamoaning rivojlanishi uchun vektorni belgilaydi. Gumanitar fanlar, masalan, psixologik, pedagogik va filologiya mutaxassisliklari bo'yicha so'rovnomada qatnashgan talabalarning mutlaq ko'pchiligi jamoada ishlashning bir qancha sabablari bor deb hisoblaydilar, bulardan birinchi navbatda, "jamoada ishlash bir-birini qo'llab-quvvatlash demakdir"; " bir kishidan ko'ra jamoa bo'lib ko'proq ishni bajarish mumkin"; "jamoani intizomni mustahkamlaydi", "jamoani qiyin vaziyatlardan chiqish yo'llarini izlab topishga o'rgatadi". Talabalar jamoasining muvaffaqiyati va rivojlanish istiqbollari doimo yetakchilarga tayanadi. Yuqori samarali ish

uchun rahbarning shaxsiyati, uning etakchilik uslubi va mas'uliyat darajasi muhimdir. Rahbar rag'batlantiradi, tashkil qiladi, nazorat qiladi. Har bir ishtirokchining individual xususiyatlari va malakasi, albatta, jamoaning muvaffaqiyatiga ta'sir qiladi.

"Boshqaruv jamoasidagi rollar" nazariyasi va modelini yaratuvchisi professor Reidmond Belbin jamoa rollarining bir nechtasini aniqlagan: motivator, ijrochi, koordinator, tadqiqotchi, g'oya ishlab chiqaruvchi, tahlilchi, mutaxassis. Bunday rollar talabalar jamoasi a'zolariga ham xosdir. Ammo, o'quvchining jamoadagi roli turidan qat'iy nazar, barchaga jamoaviy o'zaro munosabatlar qoidalari va tashkiliy birlik tamoyillarini o'rgatish majburiy shartdir, aks holda jamoani tarqalib ketishi yuzaga keladi. Qadriyatlar birligi hayotiy ko'rsatmalarning yaqinlashuvi sifatida muhim ahamiyatga ega, motivatsiyada ifodalangan axloqiy munosabatlar, xulq-atvor kompetensiyasi, shaxsiy fazilatlar va xulq-atvor shakllari majmui.

Jamoa bo'lib bajarilayotgan ish jarayoni har doim ibir kishi yolg'iz bajarayotganidan ko'ra sekinroq boradi, chunki jamoada vazifalarni bajarish goyasi tez-tez o'zgarib turadi; qaror qabul qilish bo'yicha nizolar qo'shimcha vaqtni talab qiladi; jamoa muvofiqlashtirilgan ishni talab qiladi, bu esa jamoaning missiyasini boshqarish uchun vaqt talab qiladi.

Xulosa. Demak, tadqiqotchilar tomonidan umumiy e'tirof etilgan jamoa qurish - bu umumiy maqsad, birgalikdagi faoliyat va barcha a'zolar va ularning faoliyati natijalari o'rtasidagi yaqin munosabatlarni ta'minlaydigan ma'lum bir tashkilotga ega bo'lgan odamlar guruhining mavjudligidir. Xulosa qilib shuni ta'kidlaymizki, talabalar o'rtasida jamoani shakllantirish tashabbusi samarali jamoaviy ish mexanizmlarini hamda professional muloqotning asosiy ko'nikmalarini shakllantiradi.

References:

1. Абаимова А.А., Стеклова О.Е. Особенности формирования команд. // Вестник Ульяновского государственного технического университета. 2017. № 4 (80). С. 64–66.
2. Вартанян А.С. Роль студенческого самоуправления в развитии внеучебной деятельности вуза. // Вестник Сургутского государственного педагогического университета. 2019. № 3(60). С. 177–182.
3. Графский М. Что такое команда? И при чем тут рабочая группа? // [Эл. ресурс] – <http://www.grafsky.ru/team/chto-takoe-komanda-i-pri-chem-tut-rabochaya-gruppa.htm> (дата обращения: 13.02.2015).
4. Дуглас Миллер. Великолепная команда. Что нужно знать, делать и говорить для создания великолепной команды. ИГ «Вести», 2018. 416 с.
5. Кошелева Т.Н., Карпова Е.А. Анализ условий формирования и развития команд // Гуманитарные основания социального прогресса: Россия и современность. Сборник статей Международной научно-практической конференции. 2016. С. 251–256.